

Коалиција за буџетски мониторинг

ИПА 2104/338-852

Транспарентност на буџетскиот процес кај општините во Македонија

Весна Гарванлиева Андонова

Проектот е финансиран од Европската Унија

Содржината е единствена одговорност авторите и на никаков начин не може да се смета дека ги одразува гледиштата на Европската Унија

Проектот е имплементиран од

Центар за Економски Анализи и Форум ЦСИД

www.cea.org.mk

www.forum-csrd.org.mk

Структура

- ▶ *Наоди од следење на транспарентноста*
 - ▶ *Достапност и адекватност на основни буџетски документи*
 - ▶ *Граѓанските организации за транспарентноста на буџетскиот процес*
 - ▶ *Советот на општината за транспарентноста на буџетскиот процес*
 - ▶ *Вработените за транспарентноста на буџетскиот процес*
 - ▶ *Граѓаните за транспарентноста на буџетскиот процес*
- ▶ *Препораки за подобрување на транспарентност на буџетскиот процес кај општините*
 - ▶ *Локалната власт*
 - ▶ *Вработените*
 - ▶ *Граѓаните*

Проектот е финансиран од Европската Унија

Коалиција за буџетски мониторинг

- ▶ Резултатите го опфаќаат периодот јули 2014 - јули 2015 година
- ▶ Партнерите во Коалиција за буџетски мониторинг следеа достапноста и перцепциите на транспарентноста на буџетскиот процес, по општини во планските региони

Проектот е финансиран од Европската Унија

Имплементација на методологија на следење

- ▶ *Достапност и структурата на основните буџетски документи*
- ▶ *Соработка со локалните власти на мониторинг организациите*
- ▶ *Членови на совет на општината*
- ▶ *Вработени во општината*
- ▶ *Граѓански здруженија, граѓани, медиуми*

Општини

Плански
региони

Седници на
Совет

Поднесени
барања ИЈК

Месечни
извештаи

Квартални
извештаи

Членови на
Совет

Вработени
во општини

Граѓански
сектор

Проектот е финансиран од Европската Унија

Главните наоди

- ▶ *Постои потреба за унапредување на транспарентноста на буџетскиот процес*
- ▶ *Постојат **бариири** кои ја ослабуваат врската и комуникацијата помеѓу локалната власт и граѓаните:*
 - ▶ *Граѓаните им недостига мотивација и иницијатива*
 - ▶ *Низок капацитет на локалната власт да го преточи граѓанскиот фидбек во активности*
 - ▶ *Граѓаните имаат ограничени можности за партиципација*

Проектот е финансиран од Европската Унија

Достапност на основни буџетски документи

Документ	Категорија 1	Категорија 2	Категорија 3	Категорија 4	Категорија 5
Предлог Буџет	9	0	33	38	Не е јавно достапен/не постои/не е добиен
Усвоен Буџет	37	12	29	2	Не е јавно достапен/не постои/не е добиен
Квартални Извештаи	4	15	48	13	Не е јавно достапен/не постои/не е добиен
Завршна Сметка	21	20	29	10	Не е јавно достапен/не постои/не е добиен
Годишен Извештај	8	19	39	14	Не е јавно достапен/не постои/не е добиен
Граѓански Буџет	0	0	0	80	Не е јавно достапен/не постои/не е добиен
Ревизорски Извештај	5	0	0	75	Не е јавно достапен/не постои/не е добиен
Статут	43	0	30	7	Не е јавно достапен/не постои/не е добиен

 Јавно е достапен како дел од сл.гласник на интернет

 Јавно е достапен на веб страна

 Достапен на Неформално или преку пристап до ИЈК

 Не е јавно достапен/не постои/не е добиен

9

0

33

38

- ▶ *Предлог буџетот општините ретко го објавуваат на своите веб страници*
- ▶ *Предлог буџетот иако **рангиран како најважен од страна на советниците како и граѓаните** не е доволно видлив и достапен за граѓаните и за останатите чинители*
- ▶ *Достапен е во **краток периодот** кој му претходи на донесувањето/усвојување на Буџетот за идната година.*

30%

Граѓани

20%

Вработени

37%

Советници

*Предлог буџет
прворангиран како
најважен документ во
буџетскиот процес*

- ▶ ***Достапноста** до што поголем број граѓани пред усвојувањето на Буџетот за следната година, и поголема информираност на граѓаните за овозможување на нивно учество во давањето на предлози е од огромна важност*

Проектот е финансиран од Европската Унија

37

12

29

2

► **Усвоениот Буџет за 2015 најдостапен документ**

33%
Граѓани

44%
Вработени

35%
Советници

*Усвоен буџет
прворапниран како
најважен документ во
буџетскиот процес*

68
34
69

Функционална
класификација

Корисници

Програми

- *Постојат општини кои немаат веб страници, страници без буџетски информации, неажурирани (застарени) информации, само на албански јазик, повремени прекини во функционирањето на странците, итн. - што го отежнува следењето и достапноста на документите на навремен и ефикасен начин, и ситите се достапни преку лични посети и барања за пристап до буџетските*

19

План за
следна(и)
години

- *Делумна достапност на документот (делови, заклучоци) не може да се смета како достапен документ*

9

Состојба на
долг како дел
од буџет

4

15

48

13

- ▶ **Кварталните извештаи за извршување на буџетот не доволно видливи**
- ▶ **Кварталните извештаи за извршување на буџетот на општината**
 - ▶ *поретко се објавуваат на веб страниците на општините*
 - ▶ *почесто се објавува само дел од КИ или само заклучокот од седницата на Совет за усвоените квартални извештаи од извршување на буџетот, најчесто во рамки на Службените гласници.*
- ▶ **Општини кои се издвојуваат по добрите примери за редовно објавување на кварталните извештаи за извршување на буџетот се: Гази Баба, Карпош, Битола, Веница, Прилеп, Новаци, Охрид, Струга, и др.**
- ▶ **Постигнати подобрувања за кварталните извештаи, но сепак потребно е унапредување**

Буџет за 2014 година	Квартални извештаи	Завршна сметка
+ Фискална табела	+ Прв квартал	+ Фискална табела
+ Приходи	+ Втор квартал	+ Приходи
+ Расходи	+ Трет квартал	+ Расходи
+ Децентрализиран буџет	+ Годишен извештај	+ Посебен дел
		+ Член 3 и 4 од завршната сметка
Прв ребаланс	Втор ребаланс	
+ Приходи	+ Приходи	
+ Расходи	+ Расходи	
+ Фискална табела	+ Фискална табела	

www.gazibaba.gov.mk

- ▶ **Добри примери во однос на достапноста на основните буџетски документи се општините:**
- ▶ **Гази Баба, Илинден, Карпош, Велес, Веница, Охрид, Вевчани, М. Брод, Струмица, Новаци, Битола, Прилеп, Гостивар, Крива Паланка, итн.**

Завршна Сметка

21

20

29

10

Годишен Извештај

8

19

39

14

Граѓански Буџет

0

0

0

80

► Општините подготвуваат **Завршна сметка и Годишен извештај** (во согласност со законската регулатива), но истите целосно не ги објавуваат:

- се објавуваат најчесто делумно /извадоци без наративни објаснувања
- се добиваат на најчесто на барање, што го отежнува значително пристапот на граѓаните до овие информации, навремено и целосно.

Општините немаат пракса да подготвуваат публикација која на едноставен, разбирлив начин го претставува буџетот или, а која е наменета за не стручната / широката јавност - **Граѓански буџет**

Проектот е финансиран од Европската Унија

Совет за транспарентноста на буџетскиот процес

Советници: Користат БД

Советници: Разбирање на БД

Советници: Причини за делумно или не разбирање

Проектот е финансиран од Европската Унија

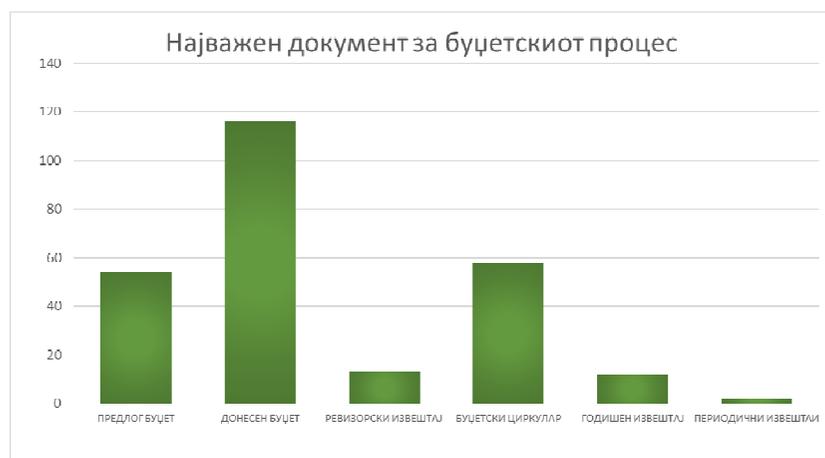
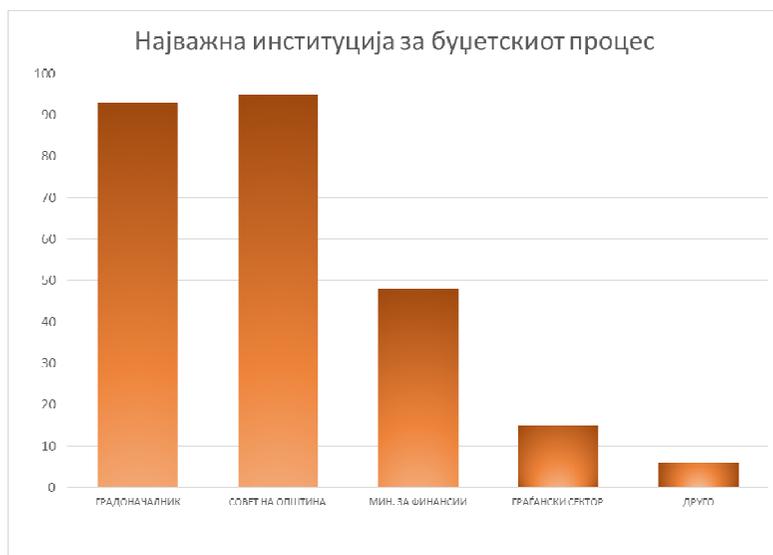
Совет за транспарентноста на буџетскиот процес

- ▶ **Како да се зголеми транспарентноста и учеството на граѓаните во буџетскиот процес:**
- ▶ **Поотворено учество на граѓаните на седниците на советот:** право на дискусија, вклучување на граѓаните во буџетскиот процес преку јавни трибини и расправи за буџетот, прибирање на предлозите на граѓаните и прифаќање;
- ▶ **Интензивирање на комуникацијата со граѓаните:** редовно и подетално информирање на граѓаните за буџетот,, поголема медиумска покриеност на работата на општината и вклученост на граѓанскиот сектор, поедноставно презентирање на буџетот за граѓаните и подигање на свеста за вклучување во буџетскиот процес.

Проектот е финансиран од Европската Унија

Вработените за транспарентноста на буџетскиот процес

Вработени: Користат БД

Вработени: Разбирање на БД

30%

Потреба од
унапредување
на знаењето за
буџетските
документи

Вработените за транспарентноста на буџетскиот процес

Вработени: Најважен учесник кој придонесува за транспарентноста на БП

Вработените за заинтересираноста/незаинтересираноста на граѓаните за БП

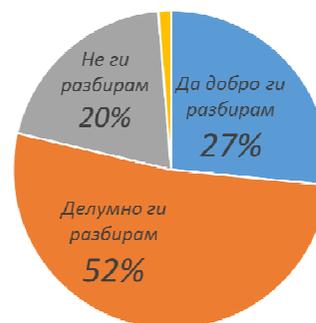
Проектот е финансиран од Европската Унија

► **Како да се зголеми транспарентноста и учеството на граѓаните во буџетскиот процес 77% (202 од 264) дале одговори дека е потребно:**

- Отворање на седниците на советот и одржување јавни расправи и консултации со граѓаните или состаноци со граѓаните во месните заедници, јавни трибини, состаноци, форуми, анкети и предлози од граѓаните;
- Информирање на граѓаните за работата на општината и надлежностите на општината;
- Отворање на предлог буџетот за предлозите на граѓаните;
- Зголемување на интересот, мотивација и иницијативите на граѓаните да учествуваат во процесот и работата на општината.

Граѓаните за транспарентноста на буџетскиот процес

Дали ги разбирате буџетските документи/финансиските документи кои се користат од ЕЛС?

Граѓани: Користат БД

Граѓани: Причини за делумно или не разбирање

Проектот е финансиран од Европската Унија

Граѓаните за транспарентноста на буџетскиот процес

Граѓани: Најважен учесник кој придонесува за транспарентноста на БП

Иницијативата за транспарентност граѓаните ја гледаат кај општинските власти, а медиумите врска за комуникација

Општината презема активности за поедноставување на буџетски информации

VG1

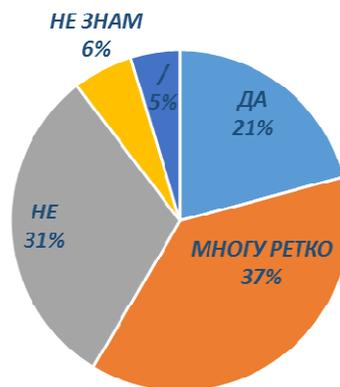

Проектот е финансиран од Европската Унија

Дали постојат причини зошто општините не отвораат дискусија за буџетот со граѓаните пред неговото донесување, во фазата на имплементирање и потоа?

Дали промените во имплементирањето на буџетот се прават транспарентно

39% постојат причини

► Покривање на недозволените трошења

► Неправилно работење,

► Неактивност на општината за информирање

► Како да се зголеми транспарентноста на буџетите

► Учество во тела, дебати, расправи, дискусии;

► Анкети за приоритизација на потребите

► Редовно и целосно навремено информирање за политиките и трошењето на буџетските средства

► Поголема отвореност и проактивност преку поефикасна комуникација

► Информирање на сите чинители за нивните права и форми на партиципација

Slide 16

VG1 охрид, струмица, длѣво гостивар, новаци охрид аеродорм лозово
Vesna Garvanlieva; 21.08.2015

Препораки за унапредување на буџетската транспарентност кај општините

- ▶ **Воспоставување на механизми и процедури за редовно организирање на јавни дебати и процес на консултации** пред донесување на буџетот како и воспоставување на механизми за информирање и партиципирање на граѓаните во буџетскиот процес.
- ▶ **Редовни консултации пред донесување на предлог буџетите и мерење на потребите и приоритетите на граѓаните** пред да се достави нацрт Буџетот до Советот
- ▶ **Целосно и детално објавување на буџетските документи и извештаите за извршување на буџетот**, со информации и податоци кои овозможуваат споредба со минати, како и планирани буџети за следен период;
- ▶ **Подготовка и пракса на редовно објавување на Граѓански буџет** како публикација која ќе ги информира граѓаните за планот на буџетски приходи и расходи за тековната година како и реализацијата на буџетот на едноставен и разбирлив начин за сите граѓани;
- ▶ **Унапредување на знаењата на членовите на Советот** на општината во делот на јавни финансии, буџетски документи, буџетирање и слично, пред преземање на функциите со цел на носење на информирани и ефикасни одлуки;
- ▶ **Консултации и континуирано надградување на капацитетите на вработените во општините** за подготвувањето и **презентирањето** на буџетските документи и информации.

Проектот е финансиран од Европската Унија

Препораки за унапредување на буџетската транспарентност кај општините

- ▶ Одржување на **функционални веб страни** кои ќе бидат платформи за активна комуникација и информирање на граѓаните; добро организирани и редовно ажурирани веб страници на кои се објавуваат буџетските документи но и контакт информации, извештаи кои веќе се подготвуваат, **податоци** кои можат да служат за анализи
- ▶ Целосно објавување на **одлуките на Советот на општината**, како и објавување на целосните документи со кои се известува кон Советот, Министерството за финансии и останатите чинители;
- ▶ Отворена комуникација со граѓаните со цел доближување на буџетскиот процес до јавноста;
- ▶ **Едукација/информирање на граѓаните** за нивните права и форми на партиципативност за унапредување на културата каде обичните граѓани можат да ги преиспитуваат одлуките на оние со поголема моќ, вклучувајќи ги и буџетските одлуки; Преземање на мерки за зголемување на **свесноста, интересот и активноста на граѓаните** за нивните права и форми на партиципативност.
- ▶ Зголемен **јавен притисок за воспоставување на механизми за информирање и партиципирање на граѓаните** во буџетскиот процес, за да се овозможи континуирано учество на граѓаните во мониторинг на трошењето, реализацијата, како и во подолгорочно планирање на следните буџетски средства;

Проектот е финансиран од Европската Унија

Благодарам за вниманието

www.ceaa.org.mk

www.forum-csrд.org.mk